

енциклопедія, 1998–. – Т. 1 : (А – Г). – 1998. – 789 с.; Баулін Ю.В. Виконання наказу чи розпорядження / Ю.В. Баулін // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Українська енциклопедія, 1998–. – Т. 1 : (А – Г). – 1998. – 789 с.; Васильєв А.С. Виконання управлінських рішень / А.С. Васильєв // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Українська енциклопедія, 1998–. – Т. 1 : (А – Г). – 1998. – 789 с.; Євінтов В.І. Виконання судових рішень у міжнародному праві / В.І. Євінтов // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Українська енциклопедія, 1998–. – Т. 1 : (А – Г). – 1998. – 789 с.; Штефан М.Й. Виконавче провадження / М.Й. Штефан // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К. : Українська енциклопедія, 1998–. – Т. 1 : (А – Г). – 1998. – 789 с.

2. Верба О. Повноваження суду та інших органів на стадії примусового виконання рішень за законодавством Німеччини / О. Верба // Вісник Львівськ. ун-ту. Серія юридична. – 2008. – Вип. 46. – С. 103-111.

3. Гладишев С. В. Виконавче провадження Англії. – М., 2002. – С. 60 і ін.

4. Давтян А. Р. Цивільне процесуальне право Німеччини. – М., 2000. – С. 31.

5. Новосельцев Е. В. Специфіка виконавчого провадження в США // Бюл. служби доль. приставів Міністерства юстиції Російської Федерації. 2001. – № 1. – С. 49.

6. Особливості стягнення аліментів. 26 серпня 2011 [Електронний ресурс]. – URL: http://www.fssprus.ru/inter_razdel 26.

7. Сазанов С.В. Організація структури органів примусового виконання Фінляндської Республіки [Електронний ресурс] / С.В. Сазанов, І.Ю. Морілева // Юридичний мир. – 2010. – № 5. – Режим доступу : http://fssprus.ru/files/in_an_fin_struktura_20118251857.pdf.

ПОНЯТТЯ МАТЕРИНСТВА І БАТЬКІВСТВА. РЕПРОДУКТИВНІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Коноваленко Д.В.

студентка

Миколаївський інститут права

Національного університету «Одеська юридична академія»

Задля поглиблення теоретичних аспектів та конкретизації певних знань у сфері цивільного, сімейного та цивільно-процесуального права є актуальним дослідження саме понять материнства і батьківства, а також визначення репродуктивних прав фізичної особи.

На сьогодні поняття материнства і батьківства тлумачаться в декількох аспектах та мають декілька підходів до їх розуміння. Через ці поняття суб'єкт правовідносин усвідомлює цілий комплекс прав та обов'язків батька, матері та

дитини. Тому дуже важливо розкрити самі поняття материнства, батьківства на основі аналізу правової доктрини. Є досить актуальним в умовах сьогодення і питання щодо репродуктивних прав фізичних осіб оскільки вони безпосередньо пов'язані з поняттям материнства і батьківства. Актуальними вони є і через те, що останнім часом в Україні спостерігається тенденція щодо зменшення чисельності населення країни та зменшення народжуваності.

Метою даної статті є визначення понять материнства і батьківства та визначення правової природи репродуктивних прав фізичних осіб.

Оскільки чинне законодавство не містить визначення даних понять, а у науковій літературі ці поняття визначаються неоднозначно, ми виокремили думки вчених які, на наш погляд, є досить конкретизованими і доцільними.

На думку вчених-юристів А. М. Нечаєва [2, с. 104], В. П. Мироненко [5, с. 186], «материнство – це стан жінки, яка має дитину». На думку В. Ю. Москалюк, материнство – це фізіологічний та соціальний стан жінки з моменту зачаття або (застосування репродуктивних технологій) до смерті дитини або смерті самої матері [6, с. 124-129].

Батьківство в праві визначається як факт походження дитини від певного чоловіка, юридично посвідчений записом про народження дитини в актах державних органів РАЦС. Відповідно до Сімейного Кодексу України впливає, що батьківство визнається з моменту зачаття і є соціальним станом чоловіка, оскільки він має певні права та обов'язки в той час, коли його дружина є вагітною [7, ст. ст. 49-50].

Здійснюючи свої права та обов'язки, пов'язані з народженням, вихованням і турботою про дитину материнство та батьківство включає в собі також право людини на реалізацію її репродуктивних функцій або застосування допоміжних репродуктивних технологій з метою народження дитини із збереженням власної генетичної спадковості матері (батька) [11, с. 37]. Тобто людина має право реалізовувати свої репродуктивні права.

На жаль в Україні немає єдиного законодавчого акта, який би закріпив визначення репродуктивних прав фізичної особи, проте були розроблені проекти законів України «Про репродуктивні права та гарантії їх здійснення» [4], «Про охорону репродуктивного здоров'я» [3], які були спробами закріплення поняття та правового регулювання відносин у цій сфері.

Відповідно до проекту закону України «Про репродуктивні права та гарантії їх здійснення», репродуктивні права – це передбачені законом можливості людини на здійснення та охорону її репродуктивного здоров'я і вільне прийняття рішень у відношенні народження чи відмови від народження дитини в шлюбі чи поза ним, а також на медико-соціальну, інформаційну і консультативну допомогу в цій сфері.

Відповідно до проекту закону України «Про охорону репродуктивного здоров'я», репродуктивні права – це права осіб репродуктивного віку та стану на забезпечення умов для повного та належного фізичного, психічного й духовного здоров'я та соціального благополуччя для народження та виховання дітей, планування сім'ї, на медико-соціальну, інформаційну і консультативну допомогу в цій сфері.

Аналіз наукової літератури дає підстави зробити висновки, що правове розуміння репродуктивних прав розглядається у трьох напрямках:

- як особливий відокремлений вид особистих немайнових прав;
- як складова права на охорону здоров'я;
- як складова права на життя.

Цивільний кодекс України закріплює репродуктивні права виключно як складову права на життя [1, ст. 281]. Вчений Р.О. Стефанчук пропонує розглядати репродуктивні права як систему відокремлених особистих немайнових прав фізичних осіб, що забезпечують її природне існування та спрямовані на здійснення репродуктивної функції фізичних осіб. Адже репродуктивні права так чи інакше забезпечують право на життя [8, с. 68]. О.А. Хазова вважає, що репродуктивні права знаходять своє втілення у праві на недоторканність приватного життя, права на отримання інформації та права на охорону здоров'я [9, с. 61].

На нашу думку, репродуктивні права є комплексною сукупністю можливостей фізичної особи, що спрямовані на забезпечення репродуктивної функції людини щодо відтворення собі подібних.

Репродуктивні права фізичної особи – це права на:

- вільний репродуктивний вибір, що охоплює право на створення та планування сім'ї;
- отримання послуг з охорони репродуктивного здоров'я і планування сім'ї;
- отримання достовірної та повної інформації про стан свого репродуктивного здоров'я;
- охорону здоров'я в період вагітності, під час пологів і після пологів;
- лікування безпліддя, зокрема із застосуванням сучасних допоміжних репродуктивних технологій;
- донорство статевих клітин та збереження репродуктивних клітин (кріоконсервацію);
- використання і вільний вибір методів контрацепції;
- хірургічну стерилізацію;
- штучне переривання вагітності;
- прийняття рішення у разі медичних втручань, пов'язаних з репродуктивним здоров'ям, за винятком ситуацій, які загрожують життю та вимагають термінового втручання, і інших передбачених законом випадках;
- захист своїх репродуктивних прав, зокрема від сексуальної експлуатації та насильства, примусової вагітності, абортів, стерилізації та інших порушень репродуктивних прав;
- право на таємницю інформації щодо реалізації репродуктивних прав.

На сьогоднішній час існує потреба більш ефективного забезпечення репродуктивних прав фізичних осіб і формування високих репродуктивних потреб населення. Вважаємо, що необхідно прийняти відповідний закон, який би врегулював питання щодо можливості реалізації репродуктивних прав, як жінками, так і чоловіками, був спрямований на охорону репродуктивних прав фізичних осіб та закріпив основні положення та принципи у цій сфері. Щодо визначення понять «материнство» та «батьківство» необхідно виходити з того,

що вони не можуть зводитися тільки до здійснення репродуктивних функцій чоловіка та жінки, вони крім біологічного мають юридичний і соціальний аспекти, можуть здійснюватися не тільки народженням дитини, а й її усиновленням.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Про охорону репродуктивного здоров'я: проект Закону України від 12.07.2005 р. № 5369 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5369&skl=5
4. Про репродуктивні права та гарантії їх здійснення: проект Закону України від 10.02.2004 р. № 5105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5105&skl=5
5. Мироненко В. П. Охорона сім'ї, материнства, дитинства – основа удосконалення шлюбно-сімейного законодавства України // Українське право. 1998. – №1. – С. 186.
6. Москалюк В. М. Право на материнство (батьківство) за Сімейним кодексом України / В. М. Москалюк // Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України: Збірник наукових праць за матеріалами круглого столу, м. Київ, 25 травня 2006 року. – Х. : Ксилон, 2007. – С. 124–129.
7. Нечаєва А. М. Семья как самостоятельный объект правовой охраны // Государство и право. – 1996. – № 12. – С. 104.
8. Стефанчук Р. О. Поняття, система, особливості здійснення і захисту репродуктивних прав фізичної особи / Р. О. Стефанчук // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 1-2. – С. 66–72.
9. Хазова О. А. Репродуктивные права в России: пределы законодательного регулирования // Конституционное право: восточноевропейское обозрение. – 2000. – № 4.